

О.В. Жилиякова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

І.А. Бігдан, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

За останні десятиліття попит на знання з особистих фінансів зазнав значних змін, починаючи з часів коли фінансові знання більшої часті населення зводилися до планування сімейного бюджету, а система нарахування заробітної плати, оподаткування біла досить прозорою та практично не змінювалась протягом тривалого періоду. В той же час банківська та страхова діяльність були монополізовані державою, що також не сприяло зростанню попиту та знижувало актуальність питання щодо фінансової грамотності.

Із переходом до ринкової економіки взаємовідносини фізичних осіб з фінансово-кредитною системою країни стали більш розгалуженими, різноманітними та складними.

Особисті доходи все більш залежать від знань щодо оподаткування доходів фізичних осіб, застосування податкової соціальної пільги, податкової знижки та інших легальних способів підвищення доходів з урахуванням вимог податкового кодексу. Також викликає багато питань у пересічного громадянина щодо вибору банку для розміщення депозитів або залучення кредитних коштів, методів інвестування заощаджень, оцінки надійності та фінансової стійкості банківських установ. Зміни у пенсійній системі країни, у свою чергу, також сприяють підвищенню попиту на знання фінансової науки. Оцінка та вибір страхової компанії, недержавного пенсійного фонду, свідоме прийняття рішення про участь у системі недержавного пенсійного забезпечення майже неможливе без фінансових знань.

Міжнародний досвід підтверджує що на ефективність управління особистими фінансами та матеріальний добробут громадян позитивно впливають розвиток ринку фінансового консультування населення та популяризації фінансових консультаційних послуг. Але традиція користуватися послугами особистого фінансового консультанта у нашому суспільстві формується дуже повільно з ряду причин.

Більшість населення традиційно довіряє особистим знанням і навичкам, інколи суспільним стереотипам, здійснюючи планування та інвестування власних коштів, що призводить до їх неекономічного, неефективного використання або до втрат. Це є однією з причин появи

та розповсюдження безлічі різноманітних тренінгів, курсів фінансової грамотності, які останнім часом пропонуються через різні маркетингові канали потенційному споживачу – населенню.

На наш погляд, підвищенню фінансової грамотності населення та ефективності управління особистими фінансами, з урахуванням збільшення зацікавленості до цих питань та ментальних особливостей, може стати одночасне вирішення двох взаємопов'язаних завдань, а саме:

1) формування та популяризація фінансового консультування громадян професійними фінансистами, в першу чергу представниками закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Адже саме заклади вищої освіти мають кадрове, організаційне та методичне забезпечення для надання таких послуг з урахуванням вікових груп населення, рівня початкової фінансової підготовки та потреб, які виникають у населення;

2) зміщення акценту підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» на формування знань та навичок, потрібних для консультанта з особистих фінансів, що має стати основою для інтенсифікації розвитку ринку фінансового консалтингу.

Зклади вищої освіти спроможні виконувати ці завдання одночасно, спираючись на наявні ресурси та довіру населення до професійного та наукового підходу до формування фінансової культури. Крім того, виконання одного завдання може бути тісно пов'язане з виконанням другого. Так, проведення консультацій для населення дозволить вивчати попит на конкретні фінансові знання, а до фінансового консалтингу можуть бути залучені здобувачі вищої освіти магістерського рівня, що надасть їм практичний досвід та допоможе визначитись з майбутньою сферою застосування набутих знань та навичок.

Фінансове консультування населення є однією з важливих і перспективних сфер економічної діяльності суспільства, розвиток якої позитивно впливає на добробут громадян та держави загалом. Таким чином, заклади вищої освіти можуть стати ключовою ланкою системи формування фінансової грамотності населення та підвищення фінансової культури, на меті якої стоїть підвищення ефективності управління особистими фінансами та матеріального добробуту громадян.